

Η Μάχη της Κρήτης

ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΙΣ ΣΕΛΙΔΕΣ ΤΟΥ ΑΠΟΡΡΗΤΟΥ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΥ
ΤΟΥ ΓΕΡΜΑΝΟΥ ΥΠΟΥΡΓΟΥ ΠΡΟΠΑΓΑΝΔΑΣ JOSEPH GOEBBELS*

Επιλογή-Μετάφραση:
Δρ. ΛΕΩΝΙΔΑΣ Φ. ΚΑΛΛΙΒΡΕΤΑΚΗΣ

24 Απριλίου 1941 (Πέμπτη) Χθες: [...] Οι στρατιές της Ηπείρου και της Μακεδονίας παραδόθηκαν τώρα. Η θέση τους είχε καταστεί απελπιστική χάρη στη προώθησή μας στα Ιωάννινα. Ελάσσονες διαπληκτισμοί με τους Ιταλούς, που θέλουν προτεραιότητα έναντι ημών στις αναφορές – τουλάχιστον όταν αφορούν νίκες. Η πώση των Αθηνών δεν δύναται να απέχει πολύ. Οι Έλληνες και οι Εγγλέζοι βρίσκονται σε ραγδαία υποχώρηση. Ο Βασιλεύς Γεώργιος απομακρύνθηκε στην Κρήτη. Λέει ότι προτίθεται να συνεχίσει τον ηρωικό αγώνα από κει. Σύντομα θα τον φροντίσουμε. [...]

Νέα για τον Τσώρτσιλ. Λέγεται ότι βρίσκεται σε μεγάλη αποθάρρυνση, και περνά όλη την ημέρα καπνίζοντας και πίνοντας. Αυτό είναι το είδος του εχθρού που χρειαζόμαστε. Εγκαινιάζω μια εκστρατεία κατά του ψιθύρου που λέει ότι «οι Εγγλέζοι είναι ξεροκέφαλοι από εμάς». Αυτή η αντίληψη πρέπει να εκκριζωθεί.

25 Απριλίου 1941 (Παρασκευή) Χθες: [...] Διασχίσαμε τώρα τις Θερμοπύλες. Οι Εγγλέζοι σε πλήρη φυγή. Καταστροφικές επιπτώσεις στην παγκόσμια κοινή γνώμη. [...] Οι νίκες μας προκάλεσαν μεγάλη εντύπωση. Η Βαλκανική περιπέτεια μας έδωσε μεγάλο ψυχολογικό πλεονέκτημα. Ελληνικές μεγαλοστομίες από την ασφάλεια της Κρήτης. Περί τιμής και τα τοιαύτα. Αρκετά να προκαλέσουν εμετό! Το Λονδίνο, αφετέρου, παραμένει πολύ χαμηλοφτερουγιασμένο.

[...] Αναφορά από την Ιταλία: Επιχειρούν να υπεξαιρέσουν τις επιτυ-

* Υπενθυμίζεται ότι κάθε πρωί ο Γκαίμπελς κατέγραφε τα συμβάντα της προηγούμενης ημέρας.

χίες μας και να μετατρέψουν τις νίκες μας σε Ιταλικές νίκες. Ήταν αναμενόμενο. Αλλά ο κόσμος δεν έχει παρά περιφρόνηση για την Ιταλία. Αυτό, ούτε ο Μουσσολίνι δεν μπορεί να το αλλάξει. Απνύθυνε μια πομπώδη διακήρυξη στην Στρατιά του της Αλβανίας. Από το Επιτελείο! Πώς ακούγεται!
29 Απριλίου 1941 (Τρίτη) Χθες: [...] Οι Ιταλοί συμπεριφέρονται με έναν αναιδή, αλαζονικό και ανειλικρινή τρόπο. Ο Μουσσολίνι δημοσίευσε ένα τηλεγράφημα προς τον στρατηγό Καβαλλέρο, στο οποίο διεκδικεί την νίκη στην Ελλάδα ως δική του. Οι Ιταλικές δυνάμεις αρνήθηκαν να αναγνωρίσουν τις διαπραγματεύσεις για την παράδοση του Ελληνικού Στρατού [...]. Ο λαός μας νοιώθει έναντι των Ιταλών κάτι που πλησιάζει το μίσος. Που θα βγάλει αυτό; Τώρα οι Ιταλοί απαιτούν το σύνολο της Ελλάδας για τον εαυτό τους. Φοβούμαι μια πολύ κακή αντίδραση της κοινής γνώμης της Γερμανίας.

[...] Ο Φύρερ είναι έξαλλος με τους Ιταλούς. Διάλεξαν τη στιγμή για να παίζουν παιχνίδια. Ο Γιοντλ μου μιλά για τις κοινές διαπραγματεύσεις παράδοσης. Πραγματικά γκροτέσκο. *Πληροφορώ τον Χίτλερ με τους σφοδρότερους όρους για την αντίδραση που μπορεί να αναμένεται αν παραδώσουμε την Ελλάδα στους Ιταλούς. Αλλά υποστηρίζει ότι είναι ο μόνος δρόμος. Σκοπεύουμε να εγκαταστήσουμε μια νέα Ελληνική κυβέρνηση, με επικεφαλής το στρατηγό που διύθυνε τις διαπραγματεύσεις. Είναι πολύ αντί-Εγγλέζος και παραδόθηκε νωρίτερα από όσο ήταν υποχρεωμένος, λόγω της οργής του κατά του Τσώρτσιλ.

[...] Οι ημέρες και οι εβδομάδες διαδέχονται η μια την άλλη ορμητικά, σε πυρετώδη ένταση. Ποιο γύρο παλεύουμε αυτή τη στιγμή; Και πότε θα φτάσει η ολέθρια γροθιά του νοκ-άουτ;

30 Απριλίου 1941 (Τετάρτη) Χθες: [...] Συζήτηση με τον Φύρερ επί της κατάστασης. Λυπάται που αναγκάστηκε να επιτεθεί κατά της Ελλάδας. Οι Έλληνες δεν έκαναν κάτι που να τους άξιζε να το υποστούν. Σκοπεύει να τους φερθεί όσο πιο ανθρώπινα είναι δυνατόν. Οι Ιταλοί κάνουν το αντίθετο. Με τη συμπεριφορά τους δεν κερδίζουν παρά μίσος και αυξάνουν τη δημοτικότητα μας. [...] Η είσοδός μας στην Αθήνα καλωσορίστηκε από μια μερίδα του Ελληνικού πληθυσμού. Αν μας αντικαταστήσουν οι Ιταλοί, θα υπάρξει σοβαρή δυσαρέσκεια. [...] Παρακολουθούμε την ταινία των επικαίρων με την είσοδό μας στην Αθήνα. Ο Φύρερ δυσκολεύεται να το χαρεί, τόσο τον έχει επηρεάσει η μοίρα της Ελλάδας. Όλα αυτά χάρις στα σφάλματα των Κυρίων Συμμάχων μας.

3 Μαΐου 1941 (Σάββατο) Χθες: [...] Οι μάχες στην Ελλάδα έφθασαν στο τέλος τους. Η Κρήτη πρόκειται να καταληφθεί με δυνάμεις αλεξιπτωτιστών. Κατά τα λοιπά, το ζήτημα τακτοποιήθηκε.

Από την χρονολογία αυτή και για δεκαεπτά ημέρες, στο ημερολόγιο του Γερμανού υπουργού προπαγάνδας δεν εντοπίζεται καμία αναφορά στην Ελλάδα. Οι αναφορές, στην Κρήτη πλέον, επανεμφανίζονται στις 21 Μαΐου, με την έναρξη της Γερμανικής επίθεσης, στην οποία ο Γκαίμπελς έχει ένα επι-

πλέον προσωπικό ενδιαφέρον, καθώς λαμβάνουν μέρος ο Harald Quandt, γιος της γυναίκας του από τον πρώτο της γάμο, καθώς και ο στενός του συνεργάτης Herbert Heiduschke.

21 Μαΐου 1941 (Τετάρτη) Χθες: [...] Επιτιθέμεθα κατά της Κρήτης με αερομεταφερόμενα τμήματα. Ένα επικίνδυνο εγχείρημα. Έχει όμως προετοιμαστεί ως την τελευταία λεπτομέρεια. Ελπίζουμε στο Θεό να πετύχει. Σε αυτό το αρχικό στάδιο, πάντως, τα πάντα καλύπτονται από μυστικότητα, αλλά σύντομα το Λονδίνο θα το ανακοινώσει.

22 Μαΐου 1941 (Πέμπτη) Χθες: [...] Η Αγγλική προπαγάνδα διατείνεται ότι κρατούν την Κρήτη στέρα στα χέρια τους. Αλλά αυτά τα λέει η προπαγάνδα. Η πραγματικότητα είναι ότι προσγειώσαμε εκεί τέσσερα συντάγματα που απέδωσαν λαμπρά ως τα τώρα, και δεν τίθεται ζήτημα αποτυχίας να εδραιωθούμε. Η υπόθεση έχει μετεξελιχθεί σε ζήτημα γοήτρου για αμφότερες τις πλευρές. Ο τύπος των Ηνωμένων Πολιτειών υποστηρίζει ότι, εάν η εισβολή στην Κρήτη επιτύχει, τότε μια ανάλογη κατά της Βρετανίας θα είναι δυνατή. Δεν έχουμε ακόμη ανακοινώσει τίποτα. Ο Φύρερ είχε την πρόθεση αρχικά, αλλά κατόπιν αποφάσισε να περιμένει, καθώς η επιτυχία δεν έχει ακόμη εξασφαλιστεί, και θέλουμε να δώσουμε το χρόνο στους Εγγλέζους να αποκαλύψουν το αληθινό τους πρόσωπο [: να εκτεθούν]. Αντιδρούμε μόνο στις εξωτερικές επιθέσεις, ιδιαίτερα εναντίον της ψευδούς δήλωσης του Τσώρτσιλ ότι οι άνθρωποί μας ενδύθηκαν Νεοζηλανδικές στολές. Ειδάλλως αφήνουμε επί του παρόντος τα πράγματα να κυλήσουν το δρόμο τους. Προς το μέσον της ημέρας, οι αγγλικές αναφορές αρχίζουν να είναι πιο μαζεμένες. Είχαμε λοιπόν δίκιο να μην λέμε τίποτα. [...]

23 Μαΐου 1941 (Παρασκευή) Χθες: [...] Σκληρός αγώνας για την Κρήτη. Φαίνεται ότι έχουμε κερδίσει ένα στέρεο προγεφύρωμα. Παρά όλες τις Αγγλικές αντιεπιθέσεις, κρατάμε το έδαφός μας και προοδεύουμε συνεχώς. Δεν σταθήκαμε τυχεροί στη θάλασσα. Δύο μεταγωγικά που μετέφεραν 700 άνδρες και βαρύ εξοπλισμό, καθοδόν από την Πάτρα, κτύπησαν σε νάρκες. Με βαριές απώλειες.

Κτυπήσαμε μια Αγγλική ναυτική μοίρα στη Μεσόγειο με Στούκας. Ένας αριθμός ικανοποιητικών κτυπημάτων. Αυτό αφαιρεί εν μέρει την πίεση από την Κρήτη. Η διάθεση στο Λονδίνο είναι πολύ απαισιόδοξη. [...]

Εξακολουθούμε να μην λέμε κουβέντα για την υπόθεση της Κρήτης. Δεν έχουμε την πρόθεση να μετατρέψουμε την υπόθεση σε ζήτημα κύρους σε καμμία περίπτωση. Επί του παρόντος αυτό είναι πολύ δυσάρεστο, σε ό,τι αφορά τους ανθρώπους των ειδήσεων. Αλλά σε γενικές γραμμές είναι σωστό και ωφέλιμο. [...]

Η Κρήτη είναι το αντικείμενο συζήτησης όλου του κόσμου. Αλλά αδυνατούμε να δημοσιοποιήσουμε ό,τι δήποτε ακόμη. Ο Τσώρτσιλ το μετατρέπει σε ζήτημα κύρους. Αυτό είναι βλακώδες και μη συνετό, ως ένα βαθμό. Η ομιλία του στη Βουλή των Κοινοτήτων ήταν πολύ αποφασιστι-

κή. Εν τω μεταξύ, οι Λονδρέζικες εφημερίδες κραυγάζουν: «Θα υπερασπιστούμε την Κρήτη ως την τελευταία πνοή». Καλά, θα δούμε τι βρίσκεται πίσω από αυτό. [...]

Ένα εξαιρετικό Μαγιάτικο απόγευμα. Τι όμορφος κόσμος! Αλλά οι άνθρωποι, τι ακρείοι που είναι! Εν τούτοις πρέπει να βρεις κάποιο τρόπο να τους διευθετήσεις κι αυτούς.

24 Μαΐου 1941 (Σάββατο) Χθες: [...] Η κατάσταση στην Κρήτη έχει ήδη βελτιωθεί κατά πολύ. Οι Εγγλέζοι αναγκάστηκαν να αποσύρουν τις μοίρες των καταδιωκτικών τους. Βομβαρδίζουμε τα αεροδρόμιά τους ακατάπαυστα. Έχουμε τώρα 15.000 άνδρες εκεί κάτω, ορισμένους με βαρύ οπλισμό. Σκληρός αγώνας. Μια από τις νηοπομπές μας κτυπήθηκε άσκημα. Δύο πλοία βυθίστηκαν, αλλά το μεγαλύτερό μέρος των πληρωμάτων σώθηκε. Οι Εγγλέζοι θα αναγκαστούν να αποσύρουν το στόλο τους για την υπόλοιπη διάρκεια της μάχης. Η Λουφτβάφφε μας βύθισε τέσσερα από τα καταδρομικά τους. Σε γενικές γραμμές μπορεί κανείς να ελπίζει ότι τα πράγματα θα σταθεροποιηθούν ως ένα βαθμό σε διάστημα των προσεχών λίγων ημερών. [...]

Τρία Αγγλικά αντιτορπιλικά και πέντε τορπιλλάκατοι βυθίστηκαν στη Μεσόγειο, στα ανοικτά της Κρήτης. Η υπόθεση εξελίσσεται σε ένα ναυτικό νεκροταφείο για τους Εγγλέζους, ακριβώς όπως στο Νάρβικ. Πιστεύω, για το λόγο αυτό, ότι σύντομα θα αποσυρθούν.

[...] Φαίνεται ότι ο Χάραλντ είναι πράγματι μπλεγμένος στην Κρήτη. Όλα πάνε καλά εκεί κάτω.

25 Μαΐου 1941 (Κυριακή) Χθες: [...] Η προσοχή του κοινού βρίσκεται εστιασμένη στην Κρήτη. Οι ειδήσεις βγαίνουν με το σταγονόμετρο, τόσο από την πλευρά μας όσο και από τους Εγγλέζους. Σε ό,τι μας αφορά, τα πράγματα εξελίσσονται σύμφωνα με το σχέδιο. Αλλά δεν μπορούμε να δημοσιοποιήσουμε τίποτα, καθώς η επιτυχία δεν έχει εξασφαλιστεί ακόμη εκατό τοις εκατό. Η μάχη μεταξύ του [βρετανικού] στόλου και της Λουφτβάφφε μαίνεται ακόμη στην Ανατολική Μεσόγειο. Δυστυχώς, πρέπει να τροποποιήσουμε την αναφορά μας ότι η Λουφτβάφφε βύθισε τέσσερα εκθρικά καταδρομικά. Ήταν μόνο δύο. Η σύνταξη του σχετικού ανακοινωθέντος ήταν εξαιρετικά αδέξια.

[...] Εκδίδουμε μια αρχική, αρκετά αισιόδοξη, αναφορά για την Κρήτη, που προκαλεί πραγματικά αίσθηση στο κοινό. Από την πλευρά του Λονδίνου, βαθύτατη απαισιοδοξία για την κατάσταση στην Κρήτη. Αφ' ης στιγμής αποσύρθηκε η Βρεταννική αεροπορία, απώλεσαν κάθε ελπίδα. Η χορωδία άρχισε να ψέλνει και στις ΗΠΑ. Η Μόσχα εκφράζει το θαυμασμό της για την αποκοτιά της εφόδου- φίλην σι' αλήθεια! Τώρα, επίτελους, θέτουμε τον μηχανισμό της προπαγάνδας μας σε κίνηση. Ο Χάραλντ και ο Χέιντουςκ είναι σίγουρα ανακατεμένοι εκεί κάτω, όπως με πληροφρούν από την Αθήνα.

27 Μαΐου 1941 (Τρίτη) Χθες: Η μάχη για την Κρήτη συνεχίζεται. Προσγειώσαμε κι άλλες ενισχύσεις. Ο Έλληνας Βασιλιάς πέταξε στο Κάιρο, αφήνοντας πίσω του μια πομπώδη διακήρυξη, που την κάνουμε κομματάκια μεθοδικά. Η Λουφτβάφφε μας προκαλεί φοβερή πανωλεθρία στις αγγλικές ναυτικές μονάδες στα ανοικτά της Κρήτης. Η περιοχή εξελίσσεται σε πραγματικό νεκροταφείο πλοίων για το Λονδίνο. Παρ' όλα αυτά, οι Εγγλέζοι εξακολουθούν να ψεύδονται με την ψυχή τους. Οι Αγγλικές ήττες μετατρέπονται σε νίκες, οι Γερμανικές νίκες σε ήττες. [...]

Η συμπεριφορά των Εγγλέζων απέναντι στους αλεξιπτωτιστές μας στην Κρήτη είναι σκανδαλώδης. Αλλά δεν επιτρέπω να δημοσιοποιηθεί, φοβούμενος μήπως ταραχθεί η κοινή μας γνώμη. Γενικός κανόνας: Οι Εγγλέζοι δεν πρέπει να αντιμετωπίζονται ως δειλοί, γιατί με αυτό τον τρόπο καθιστούμε αφερέγγυα τη γενναιότητα των δικών μας ανθρώπων. [...]

Έριξα μια ματιά στο υλικό από την Κρήτη: Δραματικό και συναρπαστικό ρεπορτάζ. Κρίμα που δεν μπορούμε να το προβάλλουμε ακόμη. Πρέπει πρώτα να περιμένουμε περαιτέρω πρόοδο εκεί κάτω. Όλες οι ενδείξεις είναι πολύ καλές για την ώρα.

29 Μαΐου 1941 (Πέμπτη) Χθες: [...] Τα πράγματα εξελίσσονται ευνοϊκά στην Κρήτη. Έχουμε τώρα εξασφαλίσει θέσεις που μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως βάση των επιχειρήσεων. Ο Αγγλικός στόλος επανεμφανίζεται στην περιοχή: Αναζητώντας νέες νίκες ή προκειμένου να καλύψει την εκκένωση; Σύντομα θα το δούμε. [...] Τα Χανιά έπεσαν στα χέρια μας. Οι βρετανικές αναφορές είναι σκέτη μαυρίλα.

30 Μαΐου 1941 (Παρασκευή) Χθες: [...] Η προέλαση προχωρεί στην Κρήτη. Οι Εγγλέζοι αποσύρθηκαν περαιτέρω σε ενδότερες θέσεις. Ουδείς σοβαρός κίνδυνος επί του παρόντος.

[...] Παρακολουθώ νέο κινηματογραφικό υλικό από την Κρήτη: πολύ καλό και σε ορισμένες περιπτώσεις ασυνήθιστα δραματικό. Μόνο μέρος του μπορεί να χρησιμοποιηθεί σε δημόσια προβολή, γιατί περιέχει πολλά στρατιωτικά μυστικά.

31 Μαΐου 1941 (Σάββατο) Χθες: [...] Η θέση της Αγγλίας στην Κρήτη είναι απελπιστική. Η αντίστασή τους κατέρρευσε. Φυγή! Οι υπόλοιπες δυνάμεις μας ήρθαν σε επαφή με τους αλεξιπτωτιστές στο Ρέθυμνο. Το Ηράκλειο βρίσκεται πλέον τελείως στα χέρια μας. [...] Η πτώση της νήσου δεν πρέπει να αργήσει. Η προπαγάνδα μας λειτουργεί στο φουλ. Επικεντρωνόμαστε στον Τσώρτσιλ που είχε πει ότι θα υπερασπιστεί τη νήσου μέχρι της τελευταίας ρανίδας. Δεν του χαριζόμαστε πουθενά. Οι Εγγλέζοι είναι ένοχοι φρικτών ωμοτήτων εις βάρος των αιχμαλωτισμένων ανδρών μας. Ανακοινώνουμε την δριμύτερη δυνατή αντεκδίκηση. [...] Εξάλλου, οι Αγγλικές ωμοότητες ανακοινώθηκαν και από το πρακτορείο «United Press». Κατηγορούμε προσωπικά τον Τσώρτσιλ για αυτές.

Το Λονδίνο τα έχει χάσει με την επικείμενη απώλεια της Κρήτης.

Αρκούνται να αρνούνται οιαδήποτε επακριβή γνώση και προετοιμάζουν το Αγγλικό κοινό για τα χειρότερα. Κάνουμε αρκετή φασαρία από την Αγγλόφωνη υπηρεσία μας (ενν. τις γερμανικές ραδιοφωνικές εκπομπές στην αγγλική), αλλά τους απαγορεύω να χρησιμοποιήσουν το «Τραγούδι Ζήγκρφρηντ» (αγγλικό προπαγανδιστικό τραγούδι που έλεγε «Θα κρεμάσουμε τη μπουγάδα μας στη γραμμή Siegfried»- δηλαδή στα οχυρά των γαλλογερμανικών συνόρων). Θα είχε ως μόνο αποτέλεσμα να σκληρύνει την αντίστασή τους.

Κατά τα άλλα, οι Εγγλέζοι υπέστησαν πανωλεθρία. Βρεθήκαμε πάλι στην κορυφή.

3 Ιουνίου 1941 (Τρίτη) Χθες: Τι όμορφη ημέρα: Η Κρήτη εκκαθαρίστηκε τελείως από τον εχθρό. Ένδοξα νέα. Τα ανακοινώνουμε τελετουργικά από το ραδιόφωνο. Προκαλούν βαθιά εντύπωση. Σε ό,τι αφορά την Κρήτη, οι Εγγλέζοι δεν μπορούν να κάνουν τίποτα εκτός από το να λένε ηλίθιες αερολογίες. Χίλιες υπεκφυγές και δικαιολογίες. Δεν τους λυπόμαστε. Ο τύπος και το ραδιόφωνο τους σφυροκοπούν χωρίς οίκτο. Γράφω ένα κοφτερό κύριο άρθρο, «Ο δοξασμός της υποχώρησης», πρώτο πράγμα! [...] Τι ωραία ημέρα! Τι μεγαλειώδεις νίκες! Είναι κανείς απόλυτα ευτυχισμένος και χαίρεται που ζει.

4 Ιουνίου 1941 (Τετάρτη) Χθες: [...] Το τέλος έφθασε στην Κρήτη. Οι αριθμοί των απωλειών μας φυσιολογικοί. Η επιχείρηση ικανοποίησε τις προσδοκίες μας. Δεν θα χρειαστεί να αλλάξουμε κάτι όταν ανάλογα εγχειρήματα ανακύψουν στο μέλλον. Θεωρία και πρακτική ταίριαζαν απολύτως.

[...] Η Κρήτη είχε καταθλιπτικές επιπτώσεις στο Λονδίνο. Προβάλλουν τις πλέον ασυνάρτητες δικαιολογίες. Τους κτυπάμε δυναμικά μέσω του τύπου, αλλά στις ξενόγλωσσες εκπομπές μας προς την Αγγλία, ο τόνος μας είναι μετριοπαθής και παραινετικός, για να αποφύγουμε τυχόν σκλήρυνση της στάσης του Βρετανικού κοινού. [...] Οι αναφορές των ΗΠΑ για την Κρήτη είναι ολέθριες για την αγγλική πλευρά. Και στην περίπτωση αυτή δεν μπορούσε να είναι κι αλλιώς. Το δοκίμιό μου για την Κρήτη θα αποτελέσει άλλο ένα έντεχνο κύτπημα.

[...] Κατά τα άλλα, υπάρχει γενική κατάπληξη στο Λονδίνο απέναντι στην επανάσταση της στρατιωτικής τέχνης, τεκμήρια της οποίας επιδείξαμε στην Κρήτη. Διατυπώνονται και κριτικές κατά του Τσώρτσιλ, έστω και κεκαλυμμένες.

[...] Οι επιχειρήσεις μας στην Κρήτη χαιρετίστηκαν με ενθουσιασμό από όλο τον κόσμο, όπως τους άξιζε. Κρατάμε το θέμα στη ζέουσα επικαιρότητα.

7 Ιουνίου 1941 (Σάββατο) Χθες: [...] Η Κρήτη παραμένει στην πρώτη γραμμή της επικαιρότητας. Ο Αγγλικός τύπος εξανάγκασε τον Τσώρτσιλ να παραδεχθεί πως οι ισχυρισμοί του ότι τα στρατεύματά μας έφεραν

φεύτικες στολές, ήταν ανακριβείς. Και κάποιες από τις ωμότητες κατά των τμημάτων μας διεπράχθησαν από Εγγλέζους και Νεοζηλανδούς στρατιώτες. Προκαλούμε μεγάλο θόρυβο γύρω από αυτό, καθώς οι Εγγλέζοι προσπαθούν να το παίξουν χαμηλά. Ο Χάραλντ μας έγραψε μια χαρούμενη, εύθυμη επιστολή από την Κρήτη. Τα πήγε καλά.

8 Ιουνίου 1941 (Κυριακή) Χθες: [...] Η Κρήτη εξακολουθεί να βρίσκεται στο επίκεντρο των συζητήσεων, σε ό,τι αφορά τη διεθνή κοινή γνώμη. Κυκλοφόρησε μια ανεπιβεβαίωτη φήμη ότι ο Χέιντουςκ σκοτώθηκε εκεί. Αυτό θα ήταν τρομερό! Είμαι συντετριμμένος και δεν μπορώ να το πιστέψω. Ούτε και κατάφερα να το επιβεβαιώσω. Έτσι, μου απομένει μόνο να ελπίζω.

9 Ιουνίου 1941 (Δευτέρα) Χθες: [...] Νέα από τον Χάραλντ: Πολέμησε καλά και προτάθηκε για παρασημοφόρηση. Είμαστε όλοι πολύ ευχαριστημένοι. Κανένα οριστικό νέο για τον Χέιντουςκ ακόμη.

10 Ιουνίου 1941 (Τρίτη) Χθες: [...] Συγκέντρωσα πλέον πληροφορίες από αρκετές πηγές ότι ο Χέιντουςκ σκοτώθηκε με μια σφαίρα στο κεφάλι κοντά στα Χανιά. Δεν μπορώ να το πιστέψω και δεν θα το πιστέψω. Η αβεβαιότητα με αρρωσταίνει. Αν οι αναφορές είναι ακριβείς, θα είναι ένα φοβερό κτύπημα, και για μένα προσωπικά. Είναι ο πλέον αφοσιωμένος και αξιόπιστος συνεργάτης μου.

[...] Εργάζομαι σαν μέσα σε ένα όνειρο. Το ερώτημα αν ο Χέιντουςκ είναι νεκρός ή ζωντανός δεν με αφήνει σε ησυχία. Δεν μπορώ να φανταστώ ότι ένα τέτοιο υπόδειγμα δύναμης και ανδρισμού μπορεί να μην αναπνέει πια. Φρικώδης σκέψη! Με ακολουθεί όλη την ημέρα. Δεν μπορώ να απαλλαγώ.

[...] Όλη την ημέρα σκέπτομαι τον Χέιντουςκ. Τι απώλεια, τι απώλεια! Οι καλοί φεύγουν, οι κακοί μένουν! Τι σκληρός και άδικος που είναι ο πόλεμος!

12 Ιουνίου 1941 (Πέμπτη) Χθες: [...] Το απόγευμα έλαβα τηλεφωνικά οριστικές πληροφορίες από την Αθήνα: Ο Χέιντουςκ έπεσε στη μάχη για την κατάληψη των Χανίων, κτυπημένος στο κεφάλι. Η καρδιά μου είναι γεμάτη από βαθιά θλίψη. Δεν έχασα μόνο τον καλύτερο συνεργάτη μου, αλλά έναν καλό, πιστό και ανιδιοτελή φίλο, σχεδόν ένα μέλος της οικογένειάς. Θα μου λείπει τόσο πολύ, τόσο συχνά στο μέλλον. Ήταν ένας τόσο καλός, αξιοπρεπής άνθρωπος, και μπορούσα να στηρίζομαι απολύτως επάνω του. Γιατί ο θάνατος διαλέγει πάντοτε τους καλύτερους; Υπάρχουν τόσοι και τόσοι που περιφέρονται ζώντας τις ζωές τους. Αλλά όσοι παραμένουν ζωντανοί είναι οι πιο άχρηστοι, που ποτέ δεν θα πετύχουν τίποτα. Μια νεανική, δροσερή ζωή έσβησε. Του χρωστάμε τόσα, που δεν θα μπορούσαμε ποτέ να τα ξεπληρώσουμε.

16 Ιουνίου 1941 (Δευτέρα) Χθες: [...] Ο Φύρερ μου κάνει έναν απολογισμό της επιχείρησης την Κρήτη. Του αναφέρω την γενναία δράση του

Χάρλαντ, γεγονός που τον ευχαριστεί ιδιαίτερα. Η Κρήτη έπρεπε να κατακτηθεί, για να μην διαθέτουν οι Βρετανοί μια αεροπορική βάση κατά της Ιταλίας, καθώς οι Ιταλοί δεν είναι τόσο καρτερικοί όσο ο δικός μας λαός. Και ίσως στριμώξουμε τελικά και την Τουρκία, για να αποκτήσουμε καλύτερη πρόσβαση στην Αίγυπτο. Όπως και να έχει, τώρα κατέχουμε τη νήσο Κρήτη, και οι βαριές θυσίες μας δικαιώνονται. Αλλά, φυσικά, δεν μπορούμε να επαναλάβουμε αυτό το επώδυνο πείραμα σε ό,τι αφορά την Αγγλία.

[...] Έξω από το παράθυρο, η βροχή δέρνει τα τζάμια. Τι φοβερός Ιούνιος ο φετινός!

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ ΓΙΑ ΤΗ ΜΑΧΗ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ

- Ι. Καλιτσούνακης, Ι. Κακριδής, Ν. Καζαντζάκης, Κ. Κουτουλάκης, *Έκθεσις της Κεντρικής Επιτροπής Διαπιστώσεως Ωμοιότητων εν Κρήτη*, Αθήνα 1945, β' έκδοση Ηράκλειο 1983.
- C. Buckley, *Greece and Crete* 1941, Λονδίνο 1952.
- G. Long, *Australian War History- Greece, Crete and Syria*, Καμπέρρα 1953.
- D. Davin, *Official History of New Zealand in the WW II: Crete*, Ουέλλιγκτον 1953.
- F.E. von Heydte, *Daedalus Returned*, Λονδίνο 1958.
- J. Henderson, *Official History of New Zealand in the WW II: 22 Bataillon*, Ουέλλιγκτον 1958.
- Ι.Γ. Μανωλικάκης, *Η Μάχη της Κρήτης*, Αθήνα 1966.
- Η. Βενέζης, *Εμμανουήλ Τσουδερός*, Αθήνα 1966.
- ΓΕΣ/Διεύθυνση Ιστορίας Στρατού, *Η Μάχη της Κρήτης*, Αθήνα 1967.
- D.A. Thomas, *Crete 1941, The Battle at Sea*, Λονδίνο 1972.
- Γ.Δ. Τσιβής, *Χανιά-Κατοχή και Αντίσταση*, Αθήνα 1985.
- Β. Βαρδιογιάννης, *Η αντίσταση στο Σέλινο*, Αθήνα 1988.
- F. Kurowski, *Der Kampf um Kreta*, Μόναχο 1988.
- Ε. Μαλεφάκης, «Το "Φρούριο Κρήτης" και οι διοικητές του», *Ετήσια έκδοση Δήμου Χανίων*, Χανιά 1988.
- Ε. Scherer, «Επιχείρηση "Ερμής": στρατηγική σημασία και χαμένες ευκαιρίες», *Η Ελλάδα 1936-1944, Δικτατορία-Κατοχή-Αντίσταση, Πρακτικά Διεθνούς Ιστορικού Συνεδρίου*, Αθήνα 1989.
- A. Beevor, *Crete, the Battle and the Resistance*, Λονδίνο 1992.
- Μ.Γ. Πολιουδάκης, «Η αιχμαλωσία του Γερμανού πτεράρχου Άλφρεντ Στουρμ», *Ελλωτία* 4/1995.
- Ε. Μαλεφάκης, «Οι ελεύθεροι σκοπευτές του Νομού Χανίων κατά τη Μάχη της Κρήτης», *Ελλωτία* 4/1995.
- Μ. Κοκολάκης, *Ανατολική Κρήτη - Κατοχή, Αντίσταση και Εμφύλιος*, Αθήνα κ.κ.
- Γ.Χ. Μπριντάκης, *Χανιά 27.5.1941-23.5.1945*, Χανιά 1996.

Ο Λεωνίδας Φ. Καλλιβρετάκης είναι Δρ. Ιστορίας, Διευθυντής Ερευνών Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών. Το κείμενο με τις επιλογές από το απόρρητο προσωπικό ημερολόγιο του Γκαίμπελς δημοσιεύτηκε σε συντομευμένη μορφή στην εφημερίδα «Τα Νέα» – Πρόσωπα 21ος αιώνας (τεύχος 116), στις 26 Μαΐου 2001.